Για την απόγνωση και την αυτοκτονία (Αγ. Νεκταρίου)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 15 Μαΐου, 2012

Για το σοβαρό θέμα τής απόγνωσης και της αυτοκτονίας εκφώνησε μια ομιλία ο Άγιος Νεκτάριος Πενταπόλεως στη Λαμία στις 20 Νοεμβρίου 1893 σαν Ιεροκήρυκας. Και επειδή το κοινωνικό αυτό πρόβλημα έχει σήμερα ανησυχητικές διαστάσεις, ο φωτισμένος λόγος του Θεοφόρου πατρός της Εκκλησίας μας και συγχρόνου Αγίου είναι πολύ ωφέλιμος και επίκαιρος. Η απόγνωση είναι φοβερό κακό και αγιάτρευτο πάθος που φθείρει την ψυχή του ανθρώπου. Καταστρέφει κάθε τι υγιές μέσα του, τον παραδίδει στην καταστροφή και τον ωθεί να θέσει τέρμα στη ζωή του. Ο απεγνωσμένος παρότι ζει είναι νεκρός, διότι έχασε το σύνδεσμο με τον κόσμο και κάθε ευχαρίστηση της ζωής. Νομίζει ότι ένας γρηγορότερος θάνατος από τον φυσικό θα τον απαλλάξει από τις θλίψεις και τις δυσκολίες της ζωής και καταλήγει στην αυτοκτονία.

Αιτία αυτοκτονίας

Η απόγνωση λοιπόν είναι η αιτία της αυτοκτονίας και όχι η φρενοπάθεια. Αυτός που αυτοκτονεί δεν είναι παράφρονας αλλά απεγνωσμένος. Ο φρενοπαθείς επιχειρεί και μετά τη διάσωσή του να θανατωθεί χωρίς να έχει προμελετήσει τον τρόπο που θα πεθάνει. Ουδέποτε διαλέγει όπλο ή μέσο αυτοκτονίας και οδηγείται ασυνείδητα στην πράξη του λόγω της φρενοπάθειάς του. Ο παράφρονας δεν ζητά το θάνατο, αλλά ο θάνατός του είναι συνέπεια απονενοημένης πράξης.
Οι αυτοκτονούντες (αυτόχειρες) όμως που σώθηκαν θεραπεύτηκαν, δεν επιχείρησαν άλλη προσπάθεια αυτοκτονίας και μετανόησαν. Οι αυτοκτονούντες λοιπόν δεν πάσχουν παθολογικά αλλά ηθικά. Η απόγνωση είναι ηθική παρεκτροπή. Αγνόησαν την ηθική θεραπεία και όταν τους κατέλαβε ο πανικός τής απόγνωσης αυτοκτόνησαν. Αρα είναι υπεύθυνοι των πράξεών τους και έχουν μεγάλη αμαρτία, ασυγχώρητη (εφόσον δεν μπορούν να μετανοήσουν). Δεν είναι σωστή η ιατρική διάγνωση, που χαρακτηρίζει όλους τους αυτοκτονούντας φρενοβλαβείς.

Αιτία απόγνωσης

Τα αίτια της απόγνωσης είναι πολλά. Το κύριο αίτιο είναι ηθική ασθένεια του πάσχοντος. Τους ηθικά ασθενείς μπορούμε να τους διαιρέσουμε σε τρεις κατηγορίες: α) στους άθεους, β) στους ολιγόπιστους και γ) σ’ αυτούς που κυριεύονται από τα

συναισθήματα και τις αψικαρδίες τους.

α) Αθεοι: Αυτοί που ανήκουν στην πρώτη τάξη απολαμβάνουν τη ζωή τους σαν κάτι αγαθό, όσο δεν υπάρχουν δυσκολίες. Έχουν καθαρά υλιστικό φρόνημα, ζουν χωρίς Θεό, γι' αυτό με τις πρώτες δυσκολίες τής ζωής ή την μεταβολή των όρων της οδηγούνται στην απόγνωση και την αυτοκτονία, χωρίς βέβαια αυτή να είναι αποτέλεσμα παραφροσύνης. Στην ίδια κατηγορία συγκαταλέγονται επίσης όσοι είναι πλήρως παραδομένοι στις ηδονές και τα αγαθά αυτού του κόσμου. Η φιλοσοφία της ζωής τους μοιάζει με εκείνη των Επικουρείων. Στο τέλος όμως καταλήγουν μετά από μια κλιμακωτή πορεία στην αυτοχειρία, αφού οι συνεχείς απολαύσεις αυτού του κόσμου φέρνουν τον κορεσμό, ο κορεσμός την αηδία, η αηδία την αποστροφή, η αποστροφή την ανία, η ανία την στενοχώρια, η στενοχώρια το άλγος και το άλγος τους οδηγεί στην απόγνωση, οπότε θέτουν τέρμα στη ζωή τους. Μια ομάδα ανθρώπων στην ίδια κατηγορία, κατεχόμενοι και αυτοί από υλιστικό φρόνημα, είναι και όσοι απατηλά επιδιώκουν ν' αποκτήσουν όσο το δυνατόν περισσότερα αγαθά, θεωρώντας τα σαν τα μέσα ευδαιμονίας τους. Αγνόησαν την αληθινή και πραγματική ευδαιμονία, τον Θεό, λάτρευσαν ασταθή και ρευστά στοιχεία, απέτυχαν και απογοητεύθηκαν.

β) Ολιγόπιστοι: Στη δεύτερη τάξη ανήκουν οι άνθρωποι εκείνοι που αρχικά ζουν σύμφωνα με τους θεϊκούς και ανθρώπινους νόμους, αλλά με τις πρώτες σημαντικές δυσκολίες της ζωής χάνουν το θάρρος τους και την ελπίδα τους, δηλαδή τον Θεό. Όσοι λοιπόν χάνουν το θάρρος τους στερούνται της καρτερίας, της αυταπάρνησης και της θυσίας στο πεδίο της μάχης, το οποίο στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν είναι άλλο παρά η ίδια η ζωή με τις δυσκολίες της. Όσοι δεν ελπίζουν στον Θεό γίνονται θρασείς, γιατί το θράσος είναι παρωδία του θάρρους. Καταλήγουν μάλιστα στη δειλία και την μικροψυχία. Ο Αγιος Νεκτάριος παρομοιάζει όλους αυτούς με τους ριψάσπιδες των μαχών των πολέμων και τους χαρακτηρίζει άνανδρους. **Η αυτοχειρία δηλαδή δεν είναι πράξη γενναιότητας, αλλά δειλίας και θράσους**. Στερείται ηθικού σθένους, αφού οι αυτόχειρες δεν υπολογίζουν τίποτα και κανέναν καταλήγοντας στην απονενοημένη ενέργειά τους. Η τάξη επίσης αυτή των αυτοχείρων δεν έχει τα στοιχεία των παραφρόνων. Πρόκειται για ηθικά αρρώστους, οι οποίοι θα θεραπεύονταν, αν ζητούσαν βοήθεια από το Θεό. Είναι Χριστιανοί κατ' όνομα και όχι κατ' ουσία, αφού αγνοούν τη χάρη του Ιησού Χριστού που επισκιάζει όλους τους πιστούς, την απάθεια και την καρτερία που θα πρέπει να δείχνει ο Χριστιανός για τις δυσκολίες αυτής της ζωής. Τελικά όλοι όσοι ανήκουν σ' αυτή την τάξη, ενώ ξεκινούν με μια επιφανειακή πίστη καταλήγουν στην απιστία με συνέπεια την απόγνωση.

γ) Συναισθηματικά άρρωστοι: Στην τρίτη κατηγορία τέλος κατατάσσονται όσοι αυτοκτονούν απογοητευμένοι από τον ανθρώπινο έρωτα, είτε αγνό (όπως είναι ο νεανικός έρωτας), είτε παράνομο και βδελυρό. Η ερωτική απογοήτευση των νεαρών

σε ηλικία ατόμων επέρχεται εξαιτίας της θλίψης για την απώλεια του ερωτικού ινδάλματός τους. Τούτο φέρει την δυστυχία και η απειρία γύρω από τα θέματα της ζωής δίνει τεράστιες διαστάσεις στο γεγονός, το οποίο για τους απογοητευμένους νέους θεωρείται μέγιστο κακό. Πρόκειται όμως για μια οικτρή πλάνη, άγνοια για την μέλλουσα ζωή, έλλειψη θρησκευτικής αγωγής και χριστιανικού πνεύματος. Υπεύθυνοι στην περίπτωση αυτή δεν είναι τόσο οι νέοι όσο οι γονείς τους, οι οποίοι δεν φρόντισαν να ανατραφούν σωστά τα παιδιά τους. Στην κρίσιμη μάλιστα στιγμή που τα παιδιά τους χρειάστηκαν τη φροντίδα και την συμβουλή τους εκείνοι έδειξαν αμέλεια ή τα προέτρεπαν σε μια σχέση ολέθρια. Η δεύτερη ομάδα αυτής της κατηγορίας (μοιχοί κ.α.) έχει ως αίτιο την ηθική διαφθορά. Θεωρούνται παραβάτες των εντολών του Θεού, καταστρέφουν την οικογένειά τους και την ιερότητα του γάμου, πριν οδηγηθούν στην αυτοχειρία. Στην ίδια κατηγορία τοποθετούνται και όσοι αυτοκτονούν επειδή θίγηκε το φιλότιμό τους και όσοι δεν μπόρεσαν να ξεπεράσουν δύσκολες ή δυσάρεστες στιγμές που τους παρουσιάστηκαν στη ζωή τους απρόοπτα. Κοινή αιτία είναι η έλλειψη χριστιανικής αγωγής και χριστιανικής ζωής, με συνέπεια το ηθικό κατρακύλισμα, την κακή χρήση ελευθερίας και το ξενικό πιθηκισμό. Εάν είχαν χριστιανική αγωγή δεν θα αυτοκτονούσαν, αλλά θα μετανοούσαν και θα διόρθωναν τη ζωή τους.

Αντιμετώπιση των αυτοκτονούντων από την Εκκλησία

Σήμερα το θέμα της κηδείας των αυτοχείρων θεωρείται επίκαιρο, αφού υπάρχουν περιπτώσεις όπου ιερείς αρνούνται να τους κηδεύσουν, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένταση μεταξύ συγγενών του αυτόχειρος και της Εκκλησίας. Τις περισσότερες φορές βέβαια κατ’ οικονομίαν, κηδεύονται οι αυτόχειρες. Ποιό από τα δύο όμως πρέπει να συμβαίνει; **Ο Αγιος Νεκτάριος, ακολουθώντας την σταθερή παράδοση της Εκκλησίας, απαγορεύει την κήδευση των αυτοκτονούντων**, προβάλλοντας δύο σοβαρά επιχειρήματα. Εν πρώτοις το ότι δεν έχει εντολή σχετική, αντίθετα μάλιστα υπάρχουν απαγορεύσεις για την κήδευση. Δεν υπάρχει επίσης ειδική ακολουθία για τους αυτοκτονούντες. **Σε σχέση μάλιστα με την ακολουθία παρατηρεί ορθώς ότι, όταν διαβάζεται στους αυτόχειρες η συνήθης ακολουθία, τότε η Εκκλησία αμαρτάνει, γιατί ψεύδεται προς τον Θεό ενώπιον του λαού και μάλιστα μέσα στον ιερό ναό. Ψεύδεται, διότι η ακολουθία προϋποθέτει ότι ο νεκρός ήταν πιστός άνθρωπος και δούλος του Θεού και ότι ο Θεός «μετέστησε τον δούλον του» στην άλλη ζωή και τον εκάλεσε. Τίποτε όμως από αυτά δεν είναι αληθές, ούτε πιστός, ούτε δούλος του Θεού είναι όποιος αυτοκτονεί, διότι η πράξη της αυτοκτονίας αποδεικνύει απιστία και απείθεια στο θέλημα του Θεού. Επίσης δεν μετέστησε, ούτε εκάλεσε ο Θεός τον αυτόχειρα, αλλά ο ίδιος έθεσε τέρμα στη ζωή του, της οποίας εξουσιαστής είναι μόνο ο Θεός που την έδωσε.** Η

Εκκλησία έχει εντολή να κηδεύει τους αποθνήσκοντας εν Κυρίω και γι' αυτούς μόνο έχει τη νεκρώσιμη ακολουθία, που είναι σύμφωνη με τη ζωή και τη πίστη του κηδευομένου.

Όσοι πιστεύουν, παρατηρεί ο Αγιος Νεκτάριος, ότι οφείλει η Εκκλησία να μην είναι τόσο σκληρή και αυστηρή απέναντι στους ζώντας συγγενείς, αλλά να τους δίδει παρηγοριά και ανακούφιση με το να κηδεύει τους αυτόχειρες, αυτοί μάλλον **αγνοούν τους σοβαρούς λόγους της άρνησης της Εκκλησίας, παρότι η Εκκλησία έχει πάντοτε αγάπη και παρηγοριά και θλίβεται για το κακό που συνέβη σε ένα από τα παιδιά της**. Το κακό αυτό είναι που τη δεσμεύει και την εμποδίζει από κάθε ενέργεια. Η στάση αυτή της Εκκλησίας δεν είναι εκδικητική και κολαστική, αλλά φιλάνθρωπη και θεραπευτική για τον νεκρό και τους ζώντας συγγενείς. Και αυτό πρέπει να εξηγήσει η Εκκλησία στην ποιμαντική της φροντίδα για όλους. Με το να γίνεται κηδεία στον αυτοκτονούντα επιβαρύνεται η ψυχή του νεκρού και των ζώντων συγγενών, διότι βεβηλώνεται ο ιερός χώρος της Εκκλησίας με τα ψεύδη που λέγονται ενώπιον του Θεού («Μετά πνευμάτων δικαίων τετελειωμένων», «Μακάριοι οι άμωμοι εν οδώ, οι πορευόμενοι εν νόμω Κυρίου» κ.λπ.).

Συμπεράσματα

Η αυτοκτονία είναι μια αποτρόπαια πράξη και καταδικάζεται από την Εκκλησία και την κοινωνία. Είναι πράξη στην οποία οδηγεί η ηθική κατάπτωση και η απόγνωση και είναι πράξη δειλίας, ανανδρίας και αρρωστημένου εγωισμού. Η Εκκλησία σύμφωνα με τις υψηλές αρχές του Ευαγγελίου δεν επιτρέπεται να κηδεύει τους αυτόχειρες. Και οι συγγενείς τους δεν πρέπει να ζητούν με απάτη (ιατρικό πιστοποιητικό ότι ο αυτόχειρας ήταν φρενοβλαβής - ψυχοπαθής) να γίνει κηδεία και μνημόσυνα. Και φυσικά και οι γιατροί δεν πρέπει να γίνονται συνεργοί στην απάτη αυτή, διότι έτσι γίνονται όλοι συνένοχοι στην αύξηση του κακού. Η Εκκλησία με την αυστηρή στάση της απέναντι στον αυτόχειρα, την οποία πρέπει να κατανοούν και να αποδέχονται οι συγγενείς του νεκρού, στιγματίζει την πράξη και αποτρέπει άλλους που πιθανόν ωθούνται στην πράξη αυτή, σαν προληπτικό φάρμακο. Αλλά κυρίως προστατεύει την ιερότητα των μυστηρίων της και του ιερού χώρου του Ναού από τη βεβήλωση που επιβαρύνει την ψυχή του νεκρού και των ζώντων συγγενών και ιερέων. Η ριζική θεραπεία του κακού θα έλθει με τη χριστιανική αγωγή και την πνευματική ζωή στα πλαίσια της διδασκαλίας του Ευαγγελίου. Η συμμετοχή μας στη Μυστηριακή ζωή της Εκκλησίας και ο πνευματικός αγώνας μας είναι η καλύτερη θεραπεία της ηθικής διαφθοράς και της απόγνωσης που οδηγούν στη αποτρόπαια πράξη της αυτοκτονίας.

Πηγές:

1) Αγίου Νεκταρίου Πενταπόλεως, Περί αληθούς και ψευδούς μορφώσεως, Γραφή περί αυτοκτονίας, Εκδόσεις Ν. Παναγόπουλος, Αθήνα 1989.

2) Κ. Σταυριανός: «Απόγνωση και Αυτοκτονία» θέσεις και απόψεις του Αγίου Νεκταρίου, Περιοδικό Θεοδρομία, Τεύχος 5, έτος 2000.

Αρχιμανδρίτης Παρθένιος Ηγούμενος Ι. Μ. ΟΔΗΓΗΤΡΙΑΣ

(Πηγή ηλ. κειμένου: proskynitis.blogspot.com)

ΣΧΕΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ:

Η αυτοκτονία είναι πολύ βαρύτερη αμαρτία από την ανθρωποκτονία (Αγ. Νικόλαος Βελιμίροβιτς)

Αυτοκτονία: οι Ιεροί Κανόνες και η Παράδοση της Εκκλησίας (πρωτοπρεσβύτερος Λάμπρος Φωτόπουλος, εφημέριος Ι.Ν. Αγίου Κοσμά Αιτωλού Αμαρουσίου)